

عوامل مؤثر بر گزینش سبک زندگی در چارچوب نظام ارزشی اسلامی - ایرانی در میان جوانان

مورد مطالعه: جوانان شهر کرمانشاه^۱

جمال عبدالله پور^۲

محمدعزیز احمدی^۳

مرتضی سعیدیان^۴

هدایت حاتمی^۵

چکیده:

پژوهش حاضر عوامل مؤثر بر گزینش سبک زندگی سالم و ناسالم جوانان شهر کرمانشاه را در چارچوب نظام ارزشی اسلامی-ایرانی و در پرتوی دیدگاه نظری ترکیبی مشتمل بر آرای گیدنز، بوردیو، رایزن و دیوید چنی، مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. روش گردآوری داده‌ها به صورت پیمایش بوده که در جامعه آماری جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله انجام شده و داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری، تحلیل توصیفی و تبیینی شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند اگر سبک زندگی را در یک طیف دهنمره‌ای از سالم به ناسالم در نظر بگیریم، بیشتر افراد در نیمه سالم طیف قرار می‌گیرند. تبیین عوامل مؤثر بر گزینش نوع سبک زندگی نشان داد که متغیرهای دین‌داری، سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، گروه مرجع، سن و تأهل بر تغییرات سبک زندگی تأثیرگذار بوده‌اند. نتایج، بیانگر آسیب‌های اندکی در سبک زندگی جوانان است که پیشنهاد تئوریک پژوهش مبتنی بر پیشگیری از آسیب‌های سبک زندگی و ارتقاء جنبه‌های سالم آن در چارچوب نظام ارزشی جامعه است. **واژگان کلیدی:** سبک زندگی سالم و ناسالم، تغییر گروه مرجع، دین‌داری، نظام ارزشی اسلامی-ایرانی.

۱. این مقاله از نتایج طرح پژوهشی «بررسی آسیب‌شناختی سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه و راهکارهای اصلاح آن» استخراج شده که به سفارش استانداری کرمانشاه انجام شده است.

۲. استادیار گروه پژوهشی مدیریت و علوم اجتماعی پژوهشگاه نیرو، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

jabdollahpour@nri.ac.ir

۳. دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

mardin2@yahoo.com

۴. مربی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

msaedeyan@yahoo.com

۵. دانشجوی دکتری اقتصاد بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی، ایران.

zn1354@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۲/۲۲

(۱) بیان مسئله

سبک زندگی^۱ مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها است که به صورت عملکردهای روزمره در مصرف (انرژی، آب، خوراک و...)، پوشش، رفتارهای جنسیتی، علایق حرفه‌ای و شغلی، هنری و... تجلی می‌یابد. در واقع، سبک زندگی جنبه‌های عینی، مشهود و ملموس فرهنگ و نظام ارزشی^۲ در یک جامعه و گویای بخش قابل رؤیت هویت جمعی و فرهنگی است (گیدنز ۱۳۷۸، ۱۲۰). در حوزه سبک زندگی، مشکل زمانی شروع می‌شود که هویت‌یابی اجتماعی افراد نه متأثر از نظام ارزش‌ها و سنت‌های جامعه (سنت‌راهبر) که متأثر از الگوهای مصرفی است که توسط رسانه‌ها تبلیغ می‌شود (دگرراهبر) و به جای ارتباط و پیوستگی هویت اجتماعی افراد با نسل‌های گذشته نوعی گسست و شکاف را با آن‌ها نشان می‌دهد. در نتیجه، فرد به جای احساس تعلق و وفاداری به نظام ارزش‌های اجتماعی که حفظ تعادل و برقراری نظم ناشی از آن است، هویت خود را با مصرف و فرهنگ مصرفی تعریف می‌کند که بیانگر شکل‌گیری نوعی سبک زندگی است که در تقابل با سبک زندگی مبتنی بر ارزش‌ها و سنت‌های جامعه قرار دارد. افزایش طلاق، تأخیر سن ازدواج، مجرد قطعی، عدم تمایل به فرزندآوری و... در حوزه خانواده و مصرف داروهای روان‌گردان و مواد مخدر و...، هویت‌یابی رسانه‌محور و منفعلانه و مصرفی و دیگر مسائل و آسیب‌های اجتماعی - روانی ناشی از رشد فرهنگ مصرف‌گرایی متأثر از سبک زندگی جدید از پیامدهای اجتناب‌ناپذیر این نوع تقابل است.

در واقع، امروزه بسیاری از الگوهای رفتاری و مصرفی که جوانان در نتیجه گسترش رسانه‌های ارتباطی دنیای مدرن انتخاب می‌کنند، نه پدیده‌ای خودجوش و بومی جامعه، بلکه عناصری از سبک زندگی وارداتی جوامع دیگر هستند که به خاطر عدم سازگاری با نظام ارزش‌های دینی و ملی ما موجبات بسیاری از مسائل و آسیب‌های اجتماعی گشته‌اند. آنچه در عمل در جامعه ایران معاصر اتفاق افتاده، ظهور رفتارهای مصرفی فزاینده و افراطی است و این همان چیزی است که برخی مسئولان و روشنفکران جامعه را نگران ساخته است. وضعیت کنونی شکل‌گیری سبک‌های زندگی جدید متفاوت از ارزش‌های اجتماعی، پدیده سبک زندگی را به مثابه یک مسئله پژوهشی جهت توصیف و تبیین آن با رویکردی آسیب‌شناختی^۳ و رخدادی که نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در جهت اصلاح و رفع جوانب منفی آن و پیشگیری از آسیب‌های پیش رو است، مطرح ساخته است.

1. life style

2. Value system

3. pathological approach

از این رو، در این پژوهش تلاش شده تا به این سؤالات پاسخ داده شود که با توجه به چارچوب نظام ارزشی متعارف اسلامی- ایرانی چه عواملی در گزینش سبک‌های زندگی در میان جوانان شهر کرمانشاه^۱ تأثیرگذار هستند؟ یا به عبارتی دیگر سبک زندگی جوانان در هر یک از گونه‌های سالم^۲ و یا ناسالم^۳ یا بهنجار و نابهنجار از چه عواملی تأثیر می‌پذیرد؟^۴ تحقیقات متعددی^۵ در دو دهه اخیر، تحولات و تغییرات سبک زندگی جوانان و عوامل مؤثر بر آن را مورد واکاوی قرار داده‌اند که بیانگر انتخاب گونه‌های متفاوت سبک زندگی متأثر از عوامل مختلف است. برای نمونه، خانی (۱۳۸۶) با دسته‌بندی سه‌گانه سنتی، مدرن و ترکیبی، دین‌داری را عامل مهمی در گزینش سبک زندگی سنتی برمی‌شمرد. ارتباط بین جنس، وضع تأهل، سرمایه فرهنگی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی از دیگر عوامل زمینه‌ای مؤثر است. نتایج تحقیق محمدی تلوار (۱۳۸۷)، دو سطح محلی و جهانی را در سبک زندگی جوانان نشان می‌دهد که با هویت محلی و جهانی آنان همبستگی برقرار می‌کند. فلاح (۱۳۸۷)، سبک‌های زندگی سه‌گانه لذت‌جویانه، کارکردگرایانه و منفعلانه را نشان داده که گزینش این سبک‌ها از زندگی با سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوانان مرتبط است. مرادی (۱۳۸۷)، با تقسیم‌بندی سه‌گانه «الگوی کارکردی- ضرورت‌گرایانه»، «الگوی ضروری‌گرایانه- تمایزجویانه» و «الگوی تجملی- زیبایی‌شناسانه» از الگوهای مصرف، گزینش این دسته از سبک‌های زندگی را با متغیرهای سرمایه فرهنگی و اقتصادی و میزان استفاده از رسانه‌ها مرتبط دانسته؛ در حالی که سن، جنسیت، تأهل، قومیت، نوع شغل، ترجیحات ارزشی و نوع دین‌داری تأثیری ندارند. تیموری (۱۳۸۹) نشان می‌دهد که نسل جوان روستا از الگوهای مدرن‌تری در سبک زندگی خود استفاده می‌کنند که با سرمایه فرهنگی آنها مرتبط بوده؛ اما متأثر از سرمایه اقتصادی نیست. در تحقیق زادسر (۱۳۹۰)، همبستگی بالایی بین دین‌داری و تغییرات سبک زندگی وجود دارد. تحقیقاتی نظیر شالچی و ضیائی (۱۳۹۳)، تیموری (۱۳۸۹) و صبوری خسروشاهی (۱۳۸۹)، نقش تفاوت‌های نسلی را در تعارض بین سبک‌های زندگی و مدرن شدن آنها نشان داده‌اند. فتحی و مختارپور (۱۳۹۳)، موسوی و

۱. وضعیت فرهنگی این کلان‌شهر نیز مانند دیگر نقاط کشور به سبب تکثیر و انباشت جمعیت و متعاقب آن پیچیده شدن روابط و نیازهای انسانی، ایجاد فضای نامتجانس و چند فرهنگی، شکل‌گیری جامعه مصرفی، تزاید عوامل صنعتی و اقتصادی تأثیرگذار بر زیست‌بوم شهری، بروز مسائل و ناهنجاری‌های اجتماعی و از همه مهم‌تر ظهور و تسخیر حیات مدنی توسط نسلی جوان و نوگرا که دوران جنگ را پشت سر نهاده و با چشم‌اندازی خاص و متفاوت، خواهان مشارکت و سهم‌خواهی در عرصه حیات مدنی است؛ این ضرورت را ایجاد می‌کند تا با رویکردی آسیب‌شناختی نگرش‌ها، رفتارها، عادات، سلاقی و عوامل شکل‌دهنده آن به نحوی نظام‌مند و دقیق، شناسایی و صورت‌بندی شود.

2. Healthy tipe

3. Unhealthy tipe

۴. البته تحقیق در باب این موضوع دارای محدودیت‌هایی است؛ نظیر عدم همکاری نمونه‌های تحقیق در پاسخ به جنبه‌های آسیب‌زای سبک زندگی و نیز اینکه با توجه به شرایط فرهنگی جامعه نتوان مواردی را به بررسی گذاشت.

۵. در این زمینه تلاش شده تا پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاهی، تحقیقات سازمانی و مقالات علمی- پژوهشی مورد بررسی قرار گیرند.

احمدی (۱۳۹۲) و کوهی و دیگران (۱۳۹۳) نیز به تأثیرپذیری رسانه‌ها بر گزینش سبک‌های زندگی که همخوانی کمتری با سبک‌های متعارف دارند پرداخته‌اند.

نتایج تحقیقات نشان داد که سبک زندگی جوانان با نگاه آسیب‌شناختی و بر مبنای معیاری خاص، مثل ارزش‌های اجتماعی یا افکار عمومی و یا از منظر محقق (با نگاه برساختی) کمتر تحلیل و بررسی شده تا در نتیجه‌ی آن خوشه‌هایی از رفتار و نگرش سالم را در مقابل رفتار و نگرش ناسالم و آسیب‌زا معرفی کنند؛ درحالی‌که در پژوهش‌های خارجی در باب این موضوع می‌توان به تحقیقات لیویتز^۱ (۲۰۱۱)، تان و دیگران (۲۰۱۱)، سویج و بارلو^۲ (۱۹۹۲) و هنری و همکارانش (۱۹۹۱) اشاره نمود. اگر بخواهیم بررسی سبک زندگی از حد توصیف فراتر رود، لازم است که به آن به‌عنوان چالشی اجتماعی نیز پرداخته شود و سپس ترسیم وضعیت مطلوب با رویکرد اجرائی و راهبردی مطمح نظر قرار گیرد که این وجه تمایز این پژوهش از موارد پیشین و توجیه انجام موضوع این تحقیق است.

۲) چارچوب مفهومی و نظری پژوهش

در این پژوهش، مفهومی از سبک زندگی مدنظر است که صرفاً به رفتارهای مصرفی محدود نشود و شامل فعالیت‌ها و نگرش‌های فرد در زندگی روزمره نیز باشد که چنین فضای مفهومی را در تعریف گیدنز و بوردیو بهتر می‌توان یافت. گیدنز (۱۳۷۸)، سبک زندگی را مجموعه‌ای نسبتاً منسجم از همه رفتارها و فعالیت‌های یک فرد معین در جریان زندگی روزمره خود می‌داند که مستلزم مجموعه‌ای از عادت‌ها و جهت‌گیری‌هاست و بر همین اساس، از نوعی وحدت برخوردار است. بوردیو سبک زندگی را نتیجه قابل‌رؤیتی از ابراز عادت می‌داند. از نظر او، همه چیزهایی که انسان را احاطه کرده است؛ مثل مسکن، اسباب و اثاثیه، کتاب‌ها، سیگارها، عطرها، لباس‌ها و غیره بخشی از سبک زندگی او هستند (پالومتس ۱۹۹۸ به نقل از مجدی ۱۳۸۹). بر این اساس، سبک زندگی الگو یا مجموعه‌ای از رفتارها، وضع‌ها و دارایی‌هاست که ناشی از سلیقه و قریحه باشد و قریحه هم خود نیاز به این دارد که فرد از آزادی انتخاب برخوردار باشد و این مهم جز در زندگی مدرن و کثرت‌گرا میسر نخواهد شد. در نظر گرفتن این تعریف از سبک زندگی، به درک واقعیت‌های سبک زندگی در چارچوب نظام ارزشی کمک می‌کند. با ملحوظ داشتن آن به نحو بهتری می‌توان گفت که سبک زندگی جوانان که دربرگیرنده ابعاد رفتاری و نگرشی است تا چه حد منطبق بر ارزش‌ها بوده و تا چه حد از آن انحراف دارد. در این راستا،

1. Leibowitz

2. Savage M. & Barlow J.

شاخص‌ها و مؤلفه‌های سبک زندگی در حوزه‌های مدیریت بدن، نحوه گذران اوقات فراغت، هنجارهای مصرف و خانواده‌محوری در مقابل تجرد با رویکرد مبتنی بر سالم و ناسالم بودن و یا طبیعی و آسیب‌زا بودن در چارچوب نظام ارزشی و ملحوظ داشتن بستر فرهنگی شهر کرمانشاه جهت سنجش وضعیت موجود سبک زندگی در میان جوانان آن شهر انتخاب خواهد شد. در هر یک از ابعاد مذکور سعی شده که شاخص‌ها و گویه‌ها طوری انتخاب و تدوین شوند که قدرت تمییز رفتار و نگرش سالم از ناسالم را داشته باشند. معیار تفکیک نگرش و رفتار سالم از ناسالم ارزش‌هایی چون قداست خانواده و ازدواج، اهمیت فرزندآوری، الگوی فراغت جمع‌گرایانه در مقابل سبک‌های فردگرایانه و منزوی، اسلامی و ایرانی در مقابل غرب و بیگانه، الگوهای معنامدار در مقابل لذت‌جویانه، سلامتی و تندرستی جسمی و روانی در مقابل تأیید دیگران و مدمحور، الگوی فراغت فعال، خلاقانه و جمعی در مقابل منفعل و برنامه‌ریزی‌نشده و رسانه‌محور و بی‌هدف است؛ بنابراین پیش‌فرض کلی ما تفکیک سبک‌های زندگی سالم از ناسالم یا بهنجار از انحرافی بوده و این پیش‌فرض بر تمام فرایندها کار پرتو افکنده است. معیارهای مذکور برگرفته از قوانین و مقررات کشوری و ارزش‌های متعارف جامعه است که بیانگر نظام ارزشی است که بر مبنای آن سلامت و یا آسیب‌زا بودن سبک زندگی را می‌توان تعیین نمود.

به منظور شناخت عوامل مرتبط با گزینش سبک زندگی سالم و یا ناسالم و به‌طور کلی تغییرات سبک زندگی تلاش شده تا با استخراج و استنباط عوامل از دیدگاه‌های نظری و سوابق پژوهشی و ملاحظه بستر فرهنگی شهر کرمانشاه، فرضیات پژوهش را تدوین نمود. این راستا، چارچوب نظری پژوهش، چارچوبی تلفیقی است که برخی از فرضیات به‌طور مستقیم برگرفته از نظریات بوردیو در حوزه انواع سرمایه‌ها بوده؛ اما برخی نیز به شکل استنباطی و با تأمل محققین در ادبیات بوردیو و سایر جامعه‌شناسان طرح شده است. سرمایه از نظر بوردیو، به هر نوع قابلیت، مهارت و توانایی گفته می‌شود که فرد می‌تواند در جامعه به‌صورت انتسابی یا اکتسابی به دست آورده و از آن در روابطش با سایر افراد و گروه‌ها برای پیشبرد موقعیت خود بهره‌برد (رفعت‌جاه ۱۳۸۷، ۱۴۳). سرمایه اساساً به چهار صورت دیده می‌شود: سرمایه اقتصادی (دارایی و ثروت)، فرهنگی (تحصیلات، ظرفیت تولید فرهنگ، ساختن تمایزات فرهنگی)، اجتماعی (مجموعه روابط ناشی از عضویت در گروه‌های مختلف) و درنهایت، سرمایه نمادین (منزلت). افراد در میدان‌های رقابت، به‌وسیله سرمایه‌ها سعی در کسب میزان بیشتری از منزلت یا اعتبار دارند و سرمایه‌ها دست‌مایه‌های افراد برای به‌نمایش گذاشتن سبک زندگی خاص خود هستند. بوردیو به نقش مهم حجم و ترکیب انواع سرمایه‌ها - به‌عنوان متغیر مستقل - در انتخاب سبک زندگی افراد توجه دارد (بوردیو ۱۳۹۳، ۲۸۵). در ادامه با ارائه فرضیات، تلاش شده تا مبنای

نظری آن نیز در صورت نیاز تشریح گردد.

فرضیه ۱: بین سرمایه اقتصادی و گزینش سبک‌های زندگی سالم و ناسالم رابطه وجود دارد. با افزایش ثروت و دارایی فرد، توانایی او برای اتخاذ رفتارهای مصرفی بیشتر می‌شود و نمره‌ای که در گویه‌های ناسالم سبک زندگی کسب می‌کند، بیشتر است. علاوه بر دیدگاه بوردیو در رابطه با سرمایه اقتصادی و گزینش سبک زندگی، به باور وبلن نیز، توانایی مالی مهم‌ترین زمینه‌ای است که پایه‌های شهرت و اعتبار بر آن استوار است و وسیله‌ای که می‌توان با آن توانایی مالی را به نمایش گذاشت و شهرت و احترام به دست آورد، تن‌آسایی و مصرف تظاهری^۱ کالاهاست (وبلن ۱۳۸۳، ۱۲۲)؛ بنابراین فرد برای کسب منزلت باید ثروت و توانایی مالی خود را به نمایش بگذارد و بهترین راه برای ارائه این توانایی، مصرف است (مرادی ۱۳۸۷، ۳۷).

فرضیه ۲: بین سرمایه فرهنگی و گزینش سبک‌های زندگی سالم و ناسالم رابطه وجود دارد؛ در میان انواع سرمایه، سرمایه فرهنگی نقش بسیار مهمی در اندیشه بوردیو ایفا می‌کند. داشتن سرمایه فرهنگی کارکردهای مختلفی دارد؛ اولاً، مشروعیت سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و نمادین از طریق تبدیل شدن این سرمایه‌ها به سرمایه فرهنگی امکان‌پذیر است. کسی که به واسطه سرمایه فرهنگی منزلت دارد قادر است روایت خود از دنیای اجتماعی را بر دیگران تحمیل کند. ثانیاً، از طریق سرمایه فرهنگی فرد می‌تواند خود را از الزامات زندگی روزمره جدا کرده و به صورت خودمختار و آزادانه در عرصه فرهنگی دست به انتخاب زند. بوردیو مدعی است نقشی را که سرمایه فرهنگی ایفا می‌کند مشابه نقشی است که پول در سرمایه اقتصادی ایفا می‌کند (وینگر و لارن ۲۰۰۵، ۲).

فرضیه ۳: بین میزان و کیفیت سرمایه اجتماعی فرد و تمایل به سبک‌های زندگی سالم و ناسالم رابطه وجود دارد؛ علاوه بر دیدگاه بوردیو رگه‌هایی از نظریه زیمل را نیز در این فرضیه می‌توان تشخیص داد. زیمل (۱۹۶۹)، معتقد است که سبک زندگی (مثل انواع مدها) استراتژی فرد برای مقاومت و حفظ استقلال خود در مقابل نیروهای اجتماعی است؛ بنابراین هر اندازه تضاد و اختلاف فرد با خانواده و خویشاوندان (به‌عنوان نیروی اجتماعی) بیشتر باشد، مقاومت و انتخاب سبک‌های جدید به‌عنوان حفظ استقلال فرد بیشتر ممکن است.

فرضیه ۴: بین میزان پابندی به دین (دین‌داری) و انتخاب سبک زندگی سالم و ناسالم رابطه وجود دارد؛ زندگی متأثر از دین، بزرگ‌ترین چالش در مقابل مصرف‌گرایی و تجمل‌خواهی است. از این رو، افراد دین‌دار تمایل بیشتری به انتخاب سبک‌های زندگی سالم و در چارچوب ارزش‌ها خواهند داشت. مبنای نظری این فرضیه نظر گیدنز درباره رابطه سنت و سبک زندگی است. گیدنز معتقد است هرچه سنت‌ها جایگاه خود را بیشتر

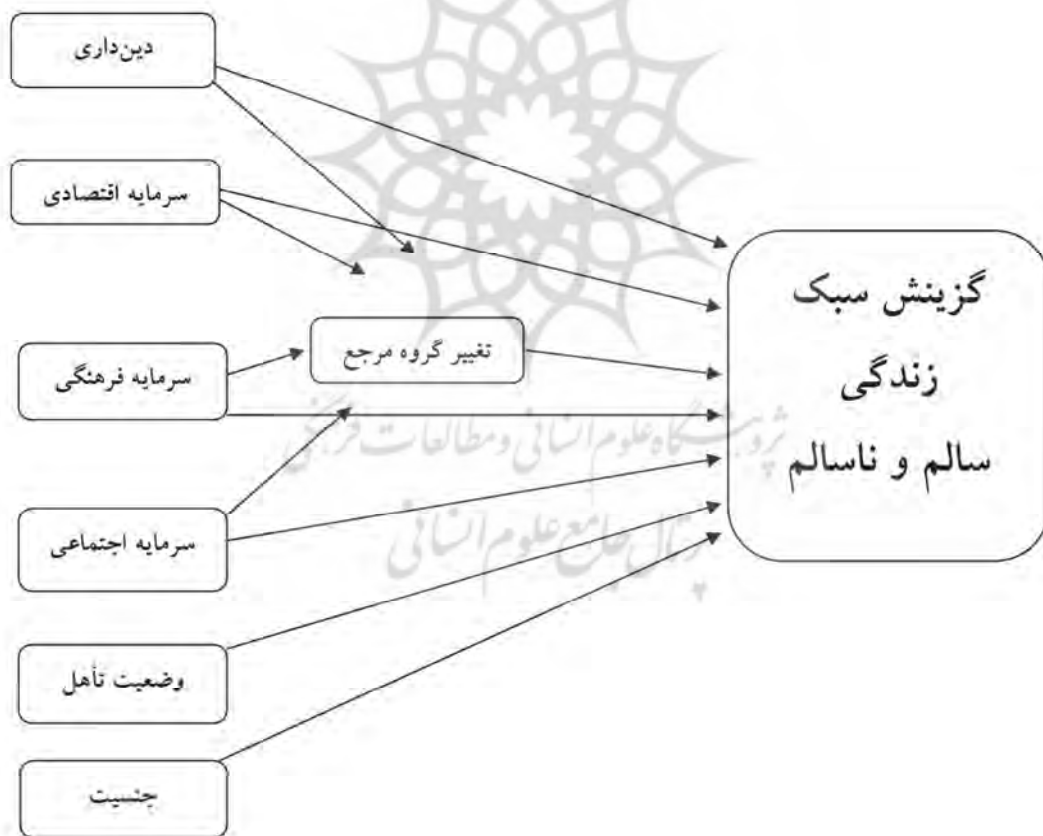
از دست می‌دهند، افراد بیشتر مجبور می‌شوند شیوه زندگی خود را از بین انواع مختلف گزینه انتخاب کنند (گیدنز ۱۳۷۸، ۱۵)؛ بنابراین به موازات کاهش ارزش دین چه در سطح فردی و چه در سطح اجتماعی، زمینه برای رفتارهای مصرفی و تجملی فراهم می‌شود. دین در این فرضیه هم به معنای داشتن حساسیت مذهبی نسبت به اعمال و رفتارهای زندگی روزانه است، طوری که عقیده دینی یکی از عناصر و عوامل زندگی روزانه فردی باشد (چاوشیان ۱۳۸۱) و هم به معنای انجام فرایض دینی به کار رفته است.

فرضیه ۵: بین تغییر گروه مرجع^۱ متأثر از سنت و ارزش‌ها به گروه مرجع متأثر از رسانه و تبلیغات با اتخاذ سبک زندگی سالم و ناسالم رابطه وجود دارد؛ به عبارت دیگر، با تغییر گروه مرجع فرد از خانواده، خویشاوندان، بزرگان دینی و فرهنگی به ستاره‌های تلویزیون، ماهواره و قهرمانان فیلم‌های ماهواره‌ای و تبلیغات رسانه‌ای، سبک زندگی نیز تغییر می‌کند. مبنای تئوریک این فرضیه نظریه رایزمن درباره تغییر جامعه از سنت‌راهبر که در آن سنت‌ها راهنمای عمل و رفتار آدم‌ها بودند، به دگرراهبر که رسانه‌ها راهنما و جهت‌دهنده رفتار و سازنده نگرش افراد می‌شوند، است. رسانه‌ها در این راستا از طریق تبلیغات می‌توانند رفتار و نگرش افراد را جهت داده و یا تعیین کنند (رابرتسون ۱۳۷۴، ۱۳۱ و دادگران ۱۳۸۴، ۸۷-۸۸). «... با پیدایش و گسترش رسانه‌های جمعی و ظهور دنیای مجازی، نحوه زندگی و جهان‌بینی ما تحت تأثیر قرار گرفته... بر این اساس، می‌توان گفت مصادیقی همچون تجمل‌گرایی و مصرف‌زدگی نمونه‌هایی از سبک زندگی غربی هستند که امروزه از طریق رسانه‌ها از جمله رسانه‌های تصویری... به بطن جامعه تزریق می‌شوند» (فرقانی و گنجه‌لوپور ۱۳۹۲، ۱۳۳). «فرهنگ رسانه‌ای به نیروی مسلط جامعه‌پذیری تبدیل شده است و تصاویر و شخصیت‌های تلویزیونی به‌مثابه سازندگان سلیقه، ارزش و تفکر تا حدود زیادی جای خانواده‌ها، مدارس و کلیساها را گرفته‌اند و صورت‌های جدیدی از هویت‌یابی و تصاویر ملازم آن در خصوص سبک، مد و رفتار شکل گرفته است» (Connel 1995, 17).

فرضیه ۶: بین گزینش سبک‌های زندگی سالم و ناسالم توسط مردان و زنان تفاوت وجود دارد. با توجه به آنکه زنان فرصت و امکانات کافی برای تعریف هویت خویش ندارند بیش از مردان ممکن است هویت خود را با مصرف و خرید و استقبال از مدهای جدید بسازند. مبنای این فرضیه نظریه دیوید چنی است که دو عامل جنس و حاشیه‌نشینی را در مصرف‌گرایی و تجمل‌طلبی دخیل می‌داند. به اعتقاد چنی زنان بیش از مردان تحت تأثیر جاذبه‌های تبلیغات رسانه‌ای قرار می‌گیرند (چنی ۱۳۷۸، ۹۷). منابع هویتی زنان بیشتر ناشی از جنسیت یا طبقه همسران آن‌ها بوده و همواره به سرچشمه‌هایی ارتباط دارد که هژمونی مردانه، آن

را جهت می‌بخشد. با این فرض، مصرف برای زنان فرصتی برای تمایز و ابراز هویت فردی به وجود می‌آورد. از این منظر، پاساژ و مراکز خرید در ایران به‌عنوان فضایی برای بازنمایی رفتارهای زنانه تلقی می‌گردد که زنانه‌شدن برخی رفتارها مانند خرید را به دنبال دارد. این فضاها به‌مثابه بخشی از زندگی روزمره به گسترش حوزه عمومی زنانه انجامیده است. زنان از طریق این مکان به تولید سبک خود و تمایز آن از دیگران پرداخته و هویت جدیدی را از رهگذر چنین مصارفی می‌یابند (پوراحمد و بهمنی ۱۳۸۹، ۴۵). زیمیل در رابطه با مد بیان می‌کند که مد تنها فضایی بود که در آن زن می‌توانست هویت و وجود مستقل خود را به کار برد (کریستین دل‌های ۲۰۰۶، ۸۸).

بر اساس فرضیات تدوین‌شده، می‌توان مدل نظری شماره یک را ارائه نمود. بر اساس مدل، اگرچه متغیرهای مستقل هرکدام بر گزینش سبک زندگی مؤثر بوده، خود متغیر تغییر گروه مرجع نیز می‌تواند از این متغیرها متأثر بوده و نقش آن در گزینش سبک زندگی تعدیل شود.

شکل (۱): مدل پژوهش (عوامل مرتبط با گزینش سبک زندگی سالم و ناسالم)

۳) روش‌شناسی پژوهش

یکی از روش‌های مناسب جهت بررسی تجربی سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه و

عوامل تأثیرگذار بر آن با توجه به صورت‌بندی به‌عمل‌آمده از سبک‌های زندگی؛ روش پژوهش پیمایش مبتنی بر تکنیک پرسشنامه در گردآوری داده‌ها و تحلیل آماری توصیفی و تبیینی در تحلیل آن‌هاست. بر این اساس، هریک از متغیرها در فرایند عملیاتی‌شان به معرف‌های قابل‌سنجش تبدیل شده که برای هریک از معرف‌ها تعدادی پاسخ انتخاب شده و به هریک از این گزینه‌های پاسخ، نمراتی اختصاص یافته است. ترکیب نمرات معرف‌ها بیانگر میزان هریک از متغیرها خواهد بود که در ادامه، این موضوع بیشتر تشریح خواهد شد. سبک زندگی به‌عنوان متغیر وابسته با توجه به وضعیت سالم و ناسالم آن در چهار بعد مدیریت بدن^۱، نحوه گذران اوقات فراغت^۲، هنجارهای مصرف^۳ و خانواده‌محوری^۴ در مقابل مجرد عملیاتی شده است. در جدول شماره یک، ماتریس عملیاتی سبک زندگی نشان داده شده که اختصاص نمره به‌گونه‌ای است که نمره بیشتر فرد در هر گویه بیانگر گرایش بیشتر آن گویه به سبک زندگی ناسالم و نمره کمتر، گرایش به سبک زندگی سالم است. نمره حد وسط نیز بیانگر شکل سوم سبک زندگی به نام سبک زندگی ترکیبی خواهد بود^۵.

سنجش سرمایه اقتصادی بر مبنای ترکیبی از میزان درآمد و هزینه متوسط ماهیانه خانوار (مجموع سالیانه)، ارزش تقریبی ملک خانوار در صورت برخورداری خانوار از آن و ارزش تقریبی خودروهای خانوار در برخورداری از آن حسب واحد سنجش تومان، سرمایه فرهنگی با استفاده از میزان تحصیلات و سرمایه اجتماعی بر مبنای شاخص روابط اجتماعی بین فردی نظیر ارتباط با خانواده، دوستان و خویشاوندان که ماتریس عملیاتی آن در جدول شماره دو ارائه شده که بر مبنای آن، هرچه نمره بیشتر باشد بیانگر بیشتر بودن وضعیت سرمایه اجتماعی است. دین‌داری^۶، تغییر گروه مرجع متأثر از سنت و ارزش‌ها به گروه مرجع متأثر از رسانه و تبلیغات^۷ از دیگر متغیرهای مستقل هستند که ماتریس عملیاتی در همان جدول شماره دو نشان داده شده است. معرف (گویه)‌هایی که برای اندازه‌گیری مفاهیم فرضیات تهیه شده قبل از انجام تحقیق اصلی در طی مطالعات مقدماتی و پیش‌آزمون از لحاظ داشتن اعتبار و پایایی موردنیاز،

۱. «نظارت، مراقبت و دست‌کاری مستمر ویژگی‌های ظاهری و مرئی بدن است» (چاوشیان ۱۳۸۱، ۸۸).

۲. به مجموعه فعالیت‌هایی که افراد در زمانی خارج از وقت کار و تحصیل انجام می‌دهند، گفته می‌شود. مراد از سبک زندگی در این حوزه، انتخاب شیوه‌های گذران اوقات فراغت است که ممکن است از ماهیت سالم و یا ناسالم برخوردار باشد.

۳. معیارها و موازینی هستند که فرد بر مبنای آن‌ها انتخاب‌ها و تصمیمات خود را در زمینه مصرف کالاها، زمان و مکان سازمان می‌دهد (چاوشیان ۱۳۸۱، ۸۷).

۴. سبک زندگی فرد خانواده‌محور، مبتنی بر اهمیت دادن به ازدواج، علاقه‌مندی به فرزندآوری و پرهیز از الگوهای تجردگرایانه است.

۵. البته برخی از گویه‌ها که مقدار بیشتر آن‌ها بیانگر سبک زندگی سالم است، در جهت تناسب با سبک زندگی ناسالم بازکدگذاری (recode) می‌شوند. چنین مواردی با علامت * مشخص شده‌اند. ضمن اینکه در مورد گویه‌های متغیرهای مستقل نیز در صورتی که نیاز به بازکدگذاری باشد، آن مورد با همان علامت مشخص شده است.

۶. هرچه نمره افراد بیشتر باشد، میزان پایبندی آنان به دین بیشتر است.

۷. هرچه نمره افراد بیشتر باشد به این معناست که گروه مرجع افراد از سنت و ارزش‌ها به‌سمت گروه مرجع متأثر از رسانه و تبلیغات تغییر نموده است.

مورد ارزیابی واقع شده‌اند و از اعتبار و پایایی لازم برخوردار هستند. برای ارزیابی اعتبار معرف‌ها، از شیوه داوری اجتماع علمی و برای اطمینان از پایا بودن معرف‌های مفاهیم فرضیات از شیوه ارزیابی پایایی آلفای کرونباخ^۱، استفاده شده است.

جامعه آماری پژوهش جوانان رده سنی ۱۵-۲۹ هستند که بر اساس سرشماری سراسری سال ۱۳۹۰ مرکز آمار ایران، ۲۸۰۰۱۴ نفر (۳۲/۸۹ درصد جمعیت شهر کرمانشاه) است. به دلیل اینکه این امکان وجود نداشت داده‌های موردنیاز از همه افراد جامعه آماری گردآوری شود، تلاش بر این شد بر اساس اصول نمونه‌گیری، نمونه‌ای از جامعه آماری انتخاب شود.

جدول (۱): ماتریس عملیاتی کردن و نحوه سنجش مفهوم سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

ملاک تمیز سبک زندگی سالم از ناسالم در چارچوب نظام ارزشی اسلامی-ایرانی	معرف (گویه‌ها)	شاخص	بعد یا مؤلفه
سلامتی و تندرستی جسمی و روانی (سبک سالم) در مقابل تأیید دیگران و مدمحور (سبک ناسالم)	برای کاهش وزن و یا جلوگیری از افزایش وزن و یا برخورداری از اندامی زیبا هریک از اقدامات ذیل را تا چه حد انجام می‌دهید؟ انجام فعالیت ورزشی منظم * استفاده از داروهای چاقی و لاغری و سایر موارد مرتبط استفاده از رژیم غذایی سخت و عذاب‌آور توسل به روش‌های جراحی پلاستیکی در صورت نیاز	نوع کنترل وزن و تناسب اندام	مدیریت بدن (آلفای کرونباخ: ۰/۸۰۳)
سلامتی و تندرستی جسمی و روانی (سبک سالم) در مقابل تأیید دیگران و مدمحور (سبک ناسالم) الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم)	انجام هریک از موارد ذیل تا چه حد برایتان مهم است؟ آرایش مو مطابق با مد روز آرایش صورت مطابق با مد روز آرایش ناخن استفاده از کرم و قرص حالت‌دهنده اندام‌ها تزریق ژل و بوتاکس برای رفع چروک انجام جراحی پلاستیکی برخی از اعضاء بدن برای زیبایی استفاده از شلوار، پیراهن و مانتو اندامی و چسبیده استحمام و نظافت روزانه *	اهمیت مراقبت‌های ظاهری بدن	

۱. نتایج ارزیابی سازگاری درونی گویه‌ها در تحقیق مقدماتی در جداول عملیاتی شماره یک و دو نشان داده شده است.

<p>الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم) الگوی فراغت فعال، خلاقانه و جمعی (سبک سالم) در مقابل منفعل و برنامه‌ریزی نشده و رسانه‌محور و بی‌هدف (سبک ناسالم) الگوهای معنامدار (سبک سالم) در مقابل لذت‌جویانه (سبک ناسالم)</p>	<p>چه میزان از اوقات فراغت خود را برای انجام فعالیت‌های زیر اختصاص می‌دهید؟</p> <p>پرسه زدن در خیابان و مراکز خرید</p> <p>رفتن به پارتنی و جشن‌هایی که چندان محدودیتی ندارد.</p> <p>گشتن با دوستان جهت بحث بر سر مسائل روز *</p> <p>رفتن به کلاس‌های مهارتی مثل زبان، هنری، خیاطی و ... *</p> <p>کتاب‌خوانی *</p> <p>گشت اینترنتی در سایت‌های مفید و علمی *</p> <p>گشت اینترنتی در سایت‌های غیرمجاز و چت کردن با افراد در اینترنت</p> <p>خواب و استراحت طولانی و بی‌هدف</p> <p>رفتن به مسجد و اماکن مذهبی *</p> <p>شرکت در کلاس‌های ورزشی *</p> <p>دیدار خانواده و خویشاوندان نزدیک *</p>	<p>فعالیت‌های اوقات فراغت (آلفای کرونباخ: ۰/۶۵۸)</p>
--	---	--

ادامه جدول (۱): ماتریس عملیاتی کردن و نحوه سنجش مفهوم سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

ملاک تمیز سبک زندگی سالم از ناسالم	معرف (گویه)ها	شاخص	بعده یا مؤلفه	
الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم)	تا چه اندازه ویژگی‌های ذیل در انتخاب پوشاک برایتان مهم است؟ ۱. برند یا مارک ۲. مد روز بودن ۳. تک بودن ۴. خارجی بودن ۵. مکان خاصی که از آن خرید شود ۶. زیبایی و خوش‌رنگی مطابق با عرف و ارزش جامعه * ۷. راحتی و ارزانی * ۸. دوام * ۹. تأیید دیگران	معیارهای انتخاب پوشاک (آفای کروناخ: ۰/۷۹۹)	هنجارهای مصرف	
الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم) الگوهای معنامدار (سبک سالم) در مقابل لذت‌جویانه (سبک ناسالم)	اگر بخشی از زمان خود را به گوش دادن موسیقی سپری می‌کنید، هریک از انواع موسیقی ذیل را تا چه حد انتخاب می‌کنید؟ سنتی ایرانی * آهنگ هنرمندان داخلی مجاز در موسیقی پاپ * گروه‌های رپ و ترانه‌های خارجی توأم با رقص و نمایش زنان آهنگ‌های پاپ ایرانی خوانندگان خارج از کشور آهنگ‌های کردی * آهنگ توأم با رقص و شادی مفرط	انتخاب موسیقی و فیلم (آفای کروناخ: ۰/۷۳)		
الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم) الگوهای معنامدار (سبک سالم) در مقابل لذت‌جویانه (سبک ناسالم)	اگر بخشی از زمان خود را به دیدن فیلم سپری می‌کنید، هر یک از انواع فیلم‌های ذیل را تا چه حد انتخاب می‌کنید؟ فیلم‌های احساسی و عاطفی هندی مجاز * فیلم‌های سیاسی، فیلم جنایی و پلیسی * سریال‌های کانال ماهواره‌ای فارسی ۱ و جم تی وی سریال‌های ایرانی * فیلم سینمایی کارگردانان داخلی * فیلم‌های غیرمجاز خارجی	انتخاب موسیقی و فیلم (آفای کروناخ: ۰/۷۳)		

<p>الگوهای معنامدار (سبک سالم) در مقابل لذت جویانه (سبک ناسالم) الگوهای ایرانی و اسلامی (سبک سالم) در مقابل غرب و بیگانه (سبک ناسالم) قداست خانواده و ازدواج (سبک سالم) در مقابل تمایل به الگوهای ضد خانواده (سبک ناسالم)</p>	<p>تا چه حد با هریک از جملات زیر موافقت؟ (سؤالات ۱-۷ تا ۶-۷ پرسشنامه) پیوند ازدواج در احساس آرامش روانی و عاطفی انسان تأثیر دارد. * داشتن فرزند به انسان احساس استمرار، تداوم، جاودانگی و امید به زندگی می‌بخشد. * با ازدواج و تشکیل خانواده نصف ایمان انسان تکمیل می‌شود. * ازدواج یک نسخه سنتی و کهنه روابط زن و مرد است. مهم‌ترین انگیزه مردم از ازدواج، رسیدن به لذت جنسی است. داشتن فرزند انسان را از رسیدن به آرزوهایش و تحقق خواسته‌ها محروم می‌کند.</p>	<p>۱</p>	<p>خانواده محوری در مقابل تجرد (آلفای کرونباخ: ۰/۷۴)</p>
---	---	----------	--

جدول (۲): ماتریس عملیاتی کردن و نحوه سنجش متغیرهای مستقل فرضیات مرتبط با عوامل مؤثر بر سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

	معرف (گویه‌ها) و نحوه سنجش	شاخص	بعد یا مؤلفه
	<p>هریک از موارد ذیل را تا چه حد انجام می‌دهید؟ انجام فرایض دینی (نماز و روزه) شرکت در مناسک و شعایر دینی عمل به احکام شرعی با جملات زیر تا چه حد موافقت؟ خداوند بر همه اعمال ما ناظر است. همه باید در روز قیامت جهت اعمال خود در دنیا جواب پس بدهند.</p>	<p>انجام رفتارهای دینی، داشتن اعتقاد دینی (آلفای کرونباخ: ۰/۷۹۳)</p>	<p>دین‌داری (پابندی به دین)</p>

افراد و برنامه‌هایی که در رفتار و نگرش برای فرد الگو هستند و فرد علاقه‌مند به انطباق ویژگی‌های ظاهری و رفتاری خود با آنان است (آلفای کرونباخ: ۰/۸۱۶)

تا چه اندازه فعالیت‌های شما در موارد ذیل تحت تأثیر تبلیغات رسانه‌ای تلویزیونی و ماهواره‌ای است؟
 نحوه گذران اوقات
 انتخاب پوشاک و پوشش
 انتخاب داروها و مواد آرایشی و بهداشتی
 معیار ازدواج و روابط خانوادگی
 نحوه آشنایی شما با کالاهای جدید از طریق هریک از موارد ذیل تا چه حد است؟
 تعریف دوستان و خانواده از ویژگی‌های خوب آن کالاها *
 تبلیغات محیطی و مشاهده کالا در بازار
 تبلیغات تلویزیون داخلی
 تبلیغات ماهواره‌ای
 هریک از فعالیت‌های ذیل را تا چه حد انجام داده‌اید؟
 وسوسه شدن جهت خرید کالایی تحت تأثیر تبلیغات تلویزیون و ماهواره
 درحالی که به آن نیاز مبرم نداشتید.
 تقلید از الگوها و فعالیت‌های افراد در فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی و ماهواره‌ای
 تلاش جهت امتحان و مشاهده کالاهایی که در ماهواره تبلیغ می‌شود.
 تقلید از پوشش و رفتارهای مد روز که در کوچه و خیابان می‌بینید.
 تا چه اندازه دوست دارید ظاهر، رفتار و نگرش‌تان را مطابق نظر والدین و خانواده‌تان درست کنید؟ *
 تا چه اندازه علاقه‌مندید در ظاهر و رفتار‌تان از الگوهای عرفی و موردقبول جامعه پیروی کنید؟ *
 تا چه حد فیلم‌ها و سریال‌های پخش شده از فارسی وان، جم تی وی و موارد شبیه آن را دوست دارید؟
 تیپ ایدئال و الگوی خود را در میان هریک از شخصیت‌های زیر تا چه حد انتخاب می‌کنید؟
 هنرپیشه‌های خارجی هالیوودی
 ورزشکاران خارجی
 شخصیت‌های دینی و فرهنگی *

ادامه جدول (۲): ماتریس عملیاتی کردن و نحوه سنجش متغیرهای مستقل فرضیات مرتبط با عوامل مؤثر بر سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

معرف (گویه)ها و نحوه سنجش	شاخص	بعد یا مؤلفه
<p>هریک از امور ذیل را تا چه حد انجام می‌دهید؟ پیش پدر و مادر بودن در وقت‌های آزاد گفت‌وگوی صمیمی با اعضای خانواده سر زدن به خویشاوندان درجه یک (مانند عمو، دایی، عمه و خاله) کمک به خویشاوندان به هنگام مشکلات در حد توان گفت‌وگو با دوستان صمیمی بر روی موضوعات روز و کمک به آن‌ها به هنگام مشکلات در حد توان درگیری لفظی با والدین بر سر مسائل مورد اختلاف * ایجاد ارتباط با همکاران در محیط کار</p>	<p>شدت و عمق رابطه اجتماعی و صمیمی فرد با خانواده، خویشاوندان، دوستان و همکاران</p>	<p>سرمایه اجتماعی (آفای کروناخ: ۱۹۷۴)</p>

جهت تعیین حجم نمونه از جدول حجم نمونه برآورد شده توسط د واس (۱۳۸۳: ۷۹)، استفاده شده است که حجم نمونه انتخابی ۴۰۰ نفر بوده که حسب دقت و میزان همگنی جمعیت در سطح اطمینان ۹۵ درصد با لحاظ ۵۰ به ۵۰ درصد جمعیتی که انتظار می‌رود پاسخ خاصی ارائه دهند، است.

پس از تعیین حجم نمونه، به منظور انتخاب افراد باید روشی انتخاب شود که اولاً بر اساس اصل تصادفی انتخاب شده و ثانیاً تمام نقاط شهر کرمانشاه پوشش داده شود. بر این اساس، پاسخگویان با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای (تقسیم کرمانشاه به شش منطقه شهرداری (نقشه اتوکید اخذ شده از واحد عمران و شهرسازی شهرداری کرمانشاه) و انتخاب افراد طی پنج مرحله (منطقه، بلوک، واحد (کوچه، خیابان اصلی و فرعی)، منزل مسکونی و پاسخگو) انتخاب شده‌اند. پرسشگران^۱ در طول فرایند پرسشگری جهت انجام بهتر تکمیل پرسشنامه‌ها و جلوگیری از عدم رعایت روش انتخاب تصادفی نمونه‌ها، توسط سرگروه تحت نظارت بوده‌اند.

۱. در اینجا لازم است از زحمات و دقت نظر پرسشگران محترم به اسامی صابر احمدی، آرزو احمدی، توفیق فرامرزی، حیدر فرامرزی و فرزاد یوسفی که زیر نظر محمدعزیز احمدی کار پرسشگری را به انجام رسانده‌اند، تقدیر و سپاسگزاری به عمل آورد.

۴) یافته‌های پژوهش

وضعیت سبک زندگی جوانان از منظر سلامت و آسیب‌زا بودن^۱ در جدول شماره سه نشان داده شده است.

جدول ۳: توزیع فراوانی وضعیت سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

تعداد	سبک ناسالم		سبک ترکیبی		سبک سالم		وضعیت متغیر
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۵۷	۰.۶	۲	۱۰.۶	۳۸	۸۸.۸	۳۱۷	نحوه کنترل وزن و تناسب‌اندام
۳۸۲	۱.۸	۷	۱۳.۶	۵۲	۸۴.۶	۳۲۳	اهمیت مراقبت‌های ظاهری بدن
۳۷۰	۱.۲	۵	۱۰.۳	۳۸	۸۸.۴	۳۲۷	مدیریت بدن
۳۸۰	۶.۸	۲۶	۶۶.۱	۲۵۱	۲۷.۱	۱۰۳	نحوه گذران اوقات فراغت
۳۸۱	۱۷.۸	۶۸	۴۹.۵	۱۹۸	۳۰.۲	۱۱۵	معیارهای انتخاب پوشاک
۳۳۴	۱۰.۵	۳۵	۴۷	۱۵۷	۴۲.۵	۱۴۲	معیارهای انتخاب فیلم
۳۸۶	۱۲.۲	۴۷	۶۳.۵	۲۴۵	۲۴.۴	۹۴	معیارهای انتخاب موسیقی
۳۴۸	۹.۵	۳۳	۴۹.۴	۱۷۲	۴۱.۱	۱۴۳	هنجار مصرف
۳۹۱	۹.۵	۳۷	۱۶.۶	۶۵	۷۳.۹	۲۸۹	خانواده‌محوری
۳۱۸	۵.۷	۱۸	۳۴	۱۰۸	۶۰.۴	۱۹۲	سبک زندگی

نتایج مندرج بیانگر آن است که اکثریت قریب به اتفاق جوانان در حوزه مدیریت بدن از سبکی سالم برخوردارند و درصد اندکی دارای سبک ناسالم هستند. همچنین افرادی که در وضعیتی بینابین دو سبک قرار دارند حدود یک‌دهم جمعیت هستند. بر اساس توزیع فراوانی نحوه گذران اوقات فراغت، در حدود دوسوم جوانان در وضعیت بین دو سبک سالم و ناسالم با جهت‌گیری به سمت سالم قرار دارند. تعداد افراد دارای سبک ناسالم درصد اندکی از پاسخگویان را به خود اختصاص می‌دهد.

مؤلفه دوم سبک زندگی، هنجارهای مصرف است که بر اساس معیار انتخاب پوشاک، فیلم و موسیقی نیز بالغ بر نیمی از افراد دارای سبکی بینابین هستند، اگرچه دوپنجم نیز دارای

۱. مقیاس‌های سالم، ترکیبی و ناسالم جهت انجام تحلیل بهتر و امکان مقایسه بر روی طیف ۱۰-۰ قرار گرفته‌اند که رده پایین از دامنه ۰-۳,۳۳، رده متوسط از ۳,۳۴-۶,۶۷ و رده بالا از ۶,۶۸-۱۰ شروع می‌شود. این تقسیم‌بندی در مورد تمامی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش از این به بعد صقل می‌کند، اگرچه ممکن است اسامی گزینه‌ها بسته به متغیر تغییر کند.

وضعیتی سالم از نظر سبک زندگی هستند که این موضوع وضعیتی بهتر را در مقایسه با وضعیت نحوه گذران اوقات فراغت نشان می‌دهد؛ بنابراین نیمی از افراد جوان تلاش دارند تا کمابیش در هنجارهای مصرف خود ترکیبی از الگوها و ارزش‌های سنتی و الگوهای غربی و بیگانه با ارزش‌های ایرانی را برگزینند، با این وجود، با توجه به آمارهای مربوطه، می‌توان گفت که جهت‌گیری این مؤلفه نیز بیشتر به سمت ارزش‌های سنتی و دینی و سبک سالم است.

وضعیت سبک زندگی جوانان در حوزه خانواده‌محوری بیانگر آن است که اکثریت قریب به اتفاق جوانان دارای سبکی سالم از این نظر هستند؛ بنابراین تمایل زیادی در بین جوانان به حفظ خانواده و قداست آن و پرهیز از تجرد وجود دارد. درصد افراد دارای سبک بینابین و ناسالم نسبتاً کم بوده که در جای خود قابل تأمل خواهد بود.

در مجموع، می‌توان گفت درصد قابل توجهی از جوانان دارای سبک زندگی سالم بوده و با وجود اینکه یک‌سوم افراد دارای سبک زندگی بینابین هستند، می‌توان وضعیت موجود را از نظر الگوهای اسلامی - ایرانی در مقابل غرب و بیگانه و یا سالم در مقابل ناسالم و آسیب‌زا بودن نسبتاً رضایت‌بخش تلقی کرد.

پس از توصیف وضعیت سبک زندگی، قبل از اینکه به تحلیل روابط متغیرهای مستقل با گزینش سبک زندگی پرداخت، توصیفی از این دسته متغیرها ارائه می‌گردد.

میانگین سنی پاسخگویان، در حدود ۲۴ سال (انحراف معیار: ۳/۸۷ سال) است. نزدیک به ۳۹ درصد پاسخگویان، زن، تقریباً دوسوم پاسخگویان، مجرد و نزدیک به یک‌سوم، متأهل هستند. محاسبه نرخ تأهل در میان هر دو گروه زنان و مردان نشان می‌دهد که تقریباً، ۳۳ درصد زنان و ۳۴ درصد مردان پاسخگو، متأهل هستند. از این رو نرخ تجرد در میان هر دو گروه بالا است. اکثریت پاسخگویان دارای سطح تحصیل دیپلم به بالا هستند (۱۱.۳ زیر دیپلم، ۳۳.۶ دیپلم و ۵۵.۱ تحصیلات دانشگاهی). میانگین سرمایه اقتصادی، در حدود ۲۷۲ میلیون تومان (انحراف استاندارد: ۲۲۲ میلیون تومان) است. با توجه به مقدار میانه (۲۰۱ میلیون تومان)، می‌توان گفت که سرمایه اقتصادی خانوار نیمی از پاسخگویان بالای این مقدار و نیمی از آن نیز پایین آن است. وضعیت دیگر متغیرها در جداول شماره چهار نشان داده شده است.

جدول (۴): توزیع فراوانی وضعیت سرمایه فرهنگی، اجتماعی، دین‌داری و گروه مرجع جوانان شهر کرمانشاه

تعداد	بالا		متوسط		پائین		وضعیت متغیر
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۲۰	۱۱.۹	۳۸	۵۱.۶	۱۶۵	۳۶.۶	۱۱۷	سرمایه فرهنگی
۳۷۳	۲۴.۷	۹۲	۵۳.۹	۲۰۱	۲۱.۴	۸۰	سرمایه اجتماعی

۳۸۲	۵۵.۲	۲۱۱	۳۸.۲	۱۴۶	۶.۵	۲۵	دین داری (پایبندی به دین)
۳۸۱	گروه مرجع رسانه محور		گروه مرجع ترکیبی		گروه مرجع ارزش محور		تغییر گروه مرجع
	۷.۱	۲۷	۳۵.۲	۱۳۴	۵۷.۷	۲۲۰	

در ادامه جهت تبیین گزینش سبک زندگی سالم و ناسالم جوانان، ابتدا آزمون روابط دو متغیره (جداول شماره پنج و شش) و سپس تحلیل های چندمتغیره مبتنی بر رگرسیون (جداول هفت تا ۱۱) و تحلیل مسیر (شکل شماره دو) ارائه خواهد شد.

جدول (۵): نتایج آزمون فرضیه رابطه بین متغیرهای مستقل و گزینش سبک زندگی سالم و ناسالم

تعداد	نتیجه آزمون	سطح معناداری	ضریب همبستگی r	متغیرهای مستقل
۱۳۲	رد	۰.۲۷۱	۰.۰۹۷	سرمایه اقتصادی
۲۷۶	رد	۰.۰۸۷	۰.۱۰۳	سرمایه فرهنگی
۳۰۹	تأیید	۰.۰۰۰	-۰.۵۹۱	دین داری (پایبندی به دین)
۳۰۶	تأیید	۰.۰۰۰	-۰.۳۵۶	سرمایه اجتماعی
۳۱۳	تأیید	۰.۰۰۰	۰.۷۳۰	تغییر گروه مرجع

جدول (۶): نتایج آزمون فرضیه تفاوت بین جنسیت (متغیر مستقل) و سبک زندگی (متغیر وابسته)

نتیجه آزمون	آزمون t برای برابری میانگین ها			آزمون لوین برای برابری واریانس ها		میانگین		متغیر
	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار	سطح معناداری	F	مرد	زن	
رد	۰.۲۷۱	۳۱۶	-۱.۱۰۳	۰.۵۳۹	۰.۳۷۹	۳.۴۱	۳.۵۸	جنسیت

همان طور که در جدول شماره ۶، نشان داده شده؛ در بین زنان و مردان جوان تفاوت معناداری در گزینش سبک زندگی وجود ندارد؛ بنابراین جنسیت نقشی در این خصوص ایفا نمی کند. یافتن روابط بین دو متغیر، فقط آغاز تحلیل است و می توان این روابط را تشریح کرد. برای باز کردن معنای رابطه بین دو متغیر و فهم ماهیت آن و نیل به تبیین علی و معنادار شایسته، به رگرسیون چندگانه و سپس تحلیل مسیر پرداخته خواهد شد. در زمینه تحلیل رگرسیون چندگانه باید گفت که در یافته های مربوط به تحلیل های دو متغیره فقط بین متغیرهای مستقل دین داری، سرمایه

اجتماعی و گروه مرجع با سبک زندگی به عنوان متغیر وابسته، رابطه معنادار وجود داشت. از این رو، در تحلیل رگرسیون چندگانه متغیرهای مستقل مذکور به علاوه سن افراد وارد مدل رگرسیونی خواهد شد (جدول شماره هشت و نه) که در ادامه توضیحات بیشتری در این خصوص ارائه می شود.

جدول (۷): خلاصه مدل رگرسیونی عوامل مؤثر در پیش بینی تغییرات سبک زندگی

معناداری	F	خطای استاندارد پیش بینی	R ^۲ تعدیل یافته	R
۰.۰۰۰	۱۳۳.۷۱	۱.۰۹۹۴	۰.۶۵	۰.۸۰۶*

* پیش بینی کننده ها: دین داری، سرمایه اجتماعی، گروه مرجع و سن

همچنان که نتایج ارائه شده در جدول نشان می دهد، رگرسیون متغیر وابسته بر متغیرهای مستقل مورد نظر به لحاظ آماری معنادار است؛ بنابراین متغیرهای دین داری، سرمایه اجتماعی، گروه مرجع و سن در مجموع نزدیک به ۶۵ درصد تغییرات سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه را تبیین می کنند. نتایج ارائه شده در جدول شماره نه نشان می دهد که هر کدام از متغیرهای مستقل مذکور چه تأثیری بر سبک زندگی دارند و آن را چگونه پیش بینی می کنند.

جدول (۸): ضرایب رگرسیون استاندارد شده (Beta) متغیرهای وارد شده در مدل تحلیل رگرسیونی

(متغیر وابسته: سبک زندگی)

متغیرها	Beta	t	سطح معناداری
سن	-۰.۱۰۵	-۲.۹۳۴	۰.۰۰۴
دین داری	-۰.۲۶	-۶.۲۷۸	۰.۰۰۰
گروه مرجع	۰.۵۶۷	۱۴.۴۴۴	۰.۰۰۰
سرمایه اجتماعی	-۰.۱۸	-۴.۷۱۹	۰.۰۰۰

اگر هر یک از متغیرهای مستقل را به ترتیبی که در جدول وارد شده، با حرف X_i و سبک زندگی را با حرف Y نشان دهیم، معادله استاندارد شده تحلیل رگرسیون به صورت زیر خواهد بود:

$$Y = 0.105 - (X_1) - 0.26(X_2) + 0.567(X_3) - 0.18(X_4)$$

بر اساس این معادله، مشاهده می شود که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در سن جوانان، با کنترل اثر دیگر متغیرهای مستقل در حدود مقدار ۰.۱۱ واحد از میزان سبک زندگی

جوانان در جهت سبک‌های ناسالم کاسته می‌شود. از این رو، در سن کمتر، گرایش بیشتری به سبک‌های زندگی ناسالم وجود دارد. معادله نشان می‌دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در میزان پایبندی به دین، ۰.۲۶ واحد از میزان سبک زندگی جوانان در جهت ناسالم با کنترل اثر دیگر متغیرها کاسته می‌شود. افزایش یک واحد انحراف استاندارد در گروه مرجع به سمت گروه رسانه و تبلیغات محور با کنترل اثر سایر متغیرها، باعث افزایش حدود ۰.۵۷ واحد میزان سبک زندگی در جهت ناسالم می‌شود. از این رو، هرچه گروه مرجع ارزش محورتر باشد، سبک زندگی سالم تر خواهد بود. افزایش هر واحد انحراف استاندارد در میزان سرمایه اجتماعی افراد، باعث کاهش ۰.۱۸ واحد میزان سبک زندگی ناسالم می‌شود. بر این اساس، افزایش سرمایه اجتماعی در افزایش سبک زندگی سالم اثرگذار است.

با ترسیم مدل‌های مسیر می‌توان اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر سبک زندگی را شناخت. در این راستا، با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان مدل مسیر (شکل شماره دو) را تدوین نمود. برای تشکیل این مدل لازم است از دو معادله رگرسیونی استفاده شود. تشکیل دو معادله رگرسیونی به این دلیل است که در این مدل، علاوه بر مدل رگرسیون تشریح شده در بخش قبلی که متغیرها اثر مستقیم بر سبک زندگی داشتند می‌توان به اثرات غیرمستقیم این متغیرها و برخی از دیگر متغیرها نیز اشاره کرد؛ بنابراین معادله دوم رگرسیونی (جدول شماره ۱۰ و ۱۱) در اینجا سنجش اثر غیرمستقیم دین‌داری، سرمایه اقتصادی و سن است که از طریق گروه مرجع بر سبک زندگی اثر می‌گذارند. همان‌طور که مشاهده می‌شود سرمایه اقتصادی که به‌طور مستقیم بر سبک زندگی اثرگذار نبوده، می‌تواند به‌طور غیرمستقیم از طریق گروه مرجع اثر علی داشته باشد.

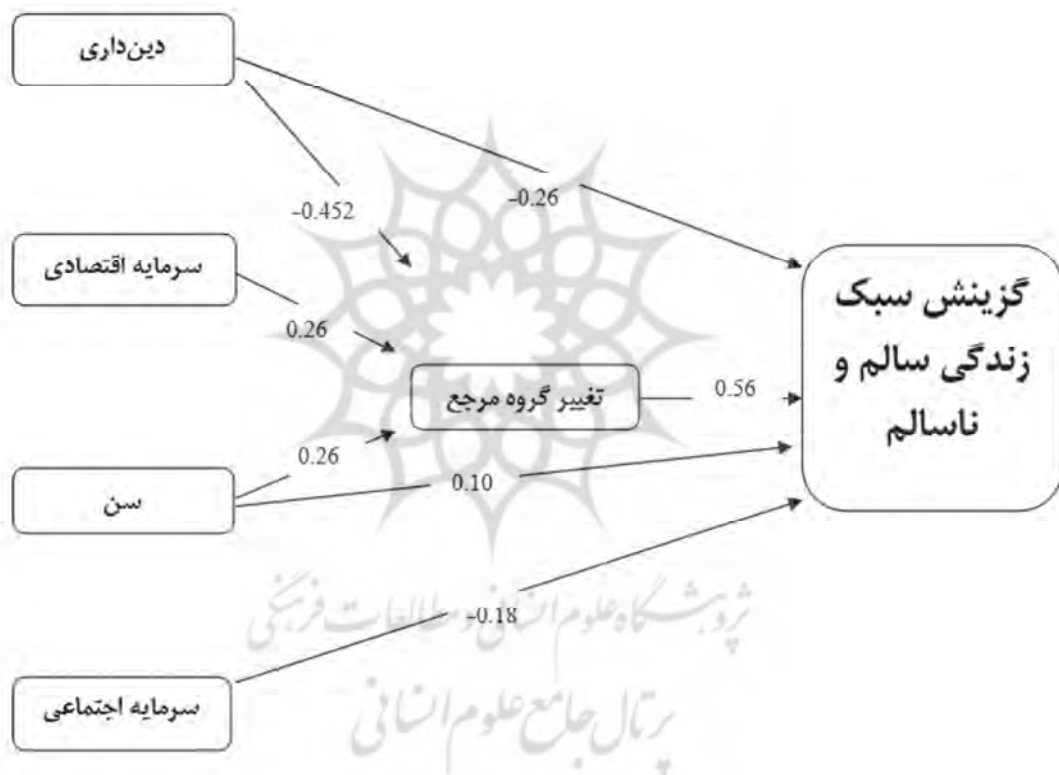
جدول (۹): خلاصه مدل رگرسیونی عوامل مؤثر در پیش‌بینی تغییرات گروه مرجع

معناداری	F	خطای استاندارد پیش‌بینی	R ^۲ تعدیل یافته	R
۰.۰۰۰	۲۶.۲۱۴	۱.۷۵۱۵۵	۰.۳۴	۰.۵۹۴*

* پیش‌بینی کننده‌ها: دین‌داری، سرمایه اقتصادی و سن

جدول (۱۰): ضرایب رگرسیون استاندارد شده (Beta) متغیرهای وارد شده در مدل تحلیل رگرسیونی (متغیر وابسته: گروه مرجع)

متغیرها	Beta	t	سطح معناداری
سن	-۰.۲۶	-۳.۷۶۷	۰.۰۰۰
دین داری	-۰.۴۵۲	-۶.۶۵۶	۰.۰۰۰
سرمایه اقتصادی	۰.۲۶۵	۳.۸۸۵	۰.۰۰۰

شکل (۲): نمودار مسیر عوامل مؤثر بر سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه

تحلیل مدل مسیر بیانگر آن است که دین داری و سن هم از طریق مستقیم و هم غیرمستقیم بر تغییرات سبک زندگی اثرگذار هستند. هرچه بر میزان دین داری افزوده شود انتخاب گروه مرجع، بیشتر گروهی ارزش محور خواهد بود که این موضوع نیز به انتخاب سبک زندگی سالم تر خواهد انجامید. در مورد سن نیز باید گفت که با افزایش سن، انتخاب گروه مرجع، گروهی ارزش محورتر خواهد بود که نتیجه انتخاب سبک زندگی سالم تر خواهد بود. سرمایه اقتصادی به طور مستقیم تأثیری بر انتخاب سبک زندگی ندارد؛ اما از طریق گروه مرجع بر سبک زندگی اثرگذار است؛ به این صورت که با

افزایش سرمایه اقتصادی، انتخاب گروه مرجع از ارزش محوری به رسانه محور بودن تمایل پیدا کرده و چنین گروه مرجعی به افزایش انتخاب سبک زندگی ناسالم تر خواهد انجامید. جهت درک بهتر مدل مسیر، میزان اثر مستقیم، غیرمستقیم و اثر کلی هر یک از متغیرها بر متغیر سبک زندگی در جدول شماره ۱۲ ارائه شده است. از آنجاکه این اثرات، استاندارد شده هستند؛ بنابراین به راحتی می توان آن ها را باهم مقایسه کرد و متغیری که تأثیر بیشتری دارد تشخیص داد. لازم به ذکر است که اثر غیرمستقیم، حاصل ضرب ضریب های مسیر و اثر کل، حاصل جمع دو اثر مستقیم و غیرمستقیم است.

جدول (۱۱): میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر انتخاب سبک زندگی در مدل مسیر (شکل شماره دو)

متغیر مستقل	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
دین داری	-۰.۲۶	۰.۲۵۶	۰.۵۱۶
سرمایه اقتصادی	۰	۰.۱۵	۰.۱۵
سن	۰.۱۰۵	۰.۱۴۷	۰.۲۵۲
سرمایه اجتماعی	-۰.۱۸	۰	۰.۱۸
گروه مرجع	۰.۵۶۷	۰	۰.۵۶۷

نتیجه گیری و ارائه پیشنهاد

آسیب پذیری سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه بیشتر در حوزه نحوه گذران اوقات فراغت و هنجارهای مصرف مشاهده می شود. خانواده محوری جوانان و مدیریت بدن در چارچوب نظام ارزشی از ویژگی های مطلوب سبک زندگی جوانان است؛ بنابراین از منظر رویکرد آسیب شناختی، سبک زندگی نه یک مسئله جدی، بلکه صرفاً در معرض آسیب هایی است که با تدبیر و دوراندیشی و اقدام به موقع و مناسب مسئولین نه تنها می توان از نگرانی ها پیش گیری کرد؛ بلکه آن را در جهت مطلوب و ارزش های جامعه ارتقاء داد.

همان طور که مشاهده شد، سبک زندگی در یک یا چند بعد در میان گروه های سنی و افراد با سرمایه اقتصادی و فرهنگی مختلف از نظر نوع سالم و آسیب زا بودن آن دارای تفاوت های معناداری بود ضمن اینکه میزان دین داری، میزان برخورداری از سرمایه اجتماعی و گروه مرجع افراد، در انتخاب این نوع سبک ها با شدت بالا اثرگذار بوده است. نتایج تحقیق به لحاظ عوامل اثرگذار با گزینش سبک زندگی همخوان با تحقیقات قبلی است؛ اما در تحقیق حاضر تفاوتی در بین زنان و مردان در گزینش نوع خاصی از سبک زندگی وجود ندارد.

از این رو، پیشنهاد تئوریک این پژوهش به منظور اصلاح آسیب های سبک زندگی جوانان شهر کرمانشاه، ارائه رویکردی است که مبتنی بر پیشگیری از آسیب های سبک زندگی و

ارتقاء جنبه‌های سالم آن در چارچوب نظام ارزشی است. این رویکرد به تأسی از یافته‌های پژوهش؛ بایستی مبتنی بر محوریت بهره‌برداری از ظرفیت‌های پایبندی جوانان به دین، تعلق به خانواده و ارزش‌محور بودن گروه‌های مرجع اکثریت آنان با توجه به شرایط سنی، جنسی، وضعیت تأهل و جایگاه اقتصادی اجتماعی باشد و راهبری آن به گونه‌ای باشد که مبتنی بر تسهیل‌گری سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی و جلب مشارکت جوانان باشد.

در این راستا، با توجه به شرح وظایف هریک از دستگاه‌های متولی در حوزه جوانان و حوزه‌های فرهنگی، بایستی آنان نقش خود را در حوزه مربوطه در پیشگیری از آسیب‌ها و ارتقاء سبک زندگی ایفاء نمایند. پایبندی جوانان به دین، خانواده‌محوری و تعلق به اجتماعی که جوانان در آن قرار دارند و نیز اولویت ارزش‌ها در انتخاب گروه مرجع، بایستی از دو منظر با توجه به پیشنهاد مذکور مورد توجه سازمان‌های ذی‌ربط قرار گیرد: یکی استفاده از این ظرفیت در پیشگیری از آسیب‌های مرتبط با سبک زندگی و ارتقاء جنبه‌های مثبت آن و دیگری اینکه ارتقاء هر یک از این ظرفیت‌ها. ظرفیت‌های موجود به منظور تأثیرگذاری بیشتر نیازمند توسعه و ارتقاء بوده و بنابراین هریک از سازمان‌ها با توجه به شرح وظایف خود و امکانات و منابع مربوطه می‌توانند با حرکت در این راستا، در بهبود بیشتر سبک زندگی سالم جوانان و رفع، اصلاح و پیشگیری از جنبه‌های ناسالم آن با جلب مشارکت جوانان در فرایند اقدامات مربوطه نقش ایفاء نمایند.

منابع

۱. بوردیو، پی. یر. نظریه کنش؛ دلایل عملی و انتخاب عقلانی. ترجمه مرتضی مردیها. ۱۳۸۱. تهران: انتشارات نقش و نگار.
۲. بوردیو، پی. یر. تمایز. ترجمه حسن چاوشیان. ۱۳۹۳. تهران: نشر ثالث.
۳. تنهایی، ابوالحسن و شمسی خرمی. ۱۳۸۸. «باورهای دینی و سبک زندگی». فصل‌نامه پژوهش اجتماعی ۳(۶).
۴. چاوشیان، حسن. ۱۳۸۱. سبک زندگی و هویت اجتماعی؛ مصرف و انتخاب کالاهای ذوقی به‌عنوان شالوده تمایز و تشابه اجتماعی در دوره اخیر مدرنیته. رساله دکتری جامعه‌شناسی. دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
۵. د. واس. دی. ای. پیمایش در تحقیقات اجتماعی. ترجمه هوشنگ نایی. ۱۳۸۳. چاپ پنجم. تهران: نشر نی.
۶. دادگران، سید محمد. ۱۳۸۴. مبانی ارتباط جمعی. تهران: مروارید و فیروزه.
۷. ذکایی، محمدسعید. ۱۳۸۶. جامعه‌شناسی جوانان ایران. تهران: انتشارات آگه.
۸. فراغت، مصرف و جامعه؛ گفتارهایی انتقادی. تهران: نشر تیسرا.
۹. رابرتسون، یان. درآمدی بر جامعه. ترجمه حسین بهروان. ۱۳۷۴. مشهد: انتشارات آستان قدس

رضوی.

۱۰. رفعت‌جاه، مریم. ۱۳۸۷. تأملی در هویت زن ایرانی. تهران: انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
۱۱. عبدالله‌پور، جمال. ۱۳۹۳. طرح پژوهشی آسیب‌شناسی سبک زندگی جوانان کرمانشاه و راهکارهای اصلاح آن. استانداری کرمانشاه. دفتر آموزش و پژوهش.
۱۲. فاضلی، محمد. ۱۳۸۲. مصرف و سبک زندگی. قم: انتشارات صبح صادق.
۱۳. فرقانی، محمدمهدی و زهرا گنجه‌لوپور. ۱۳۹۲. «تأثیر تجمل‌گرایی در سریال‌های تلویزیونی بر اقتصاد خانواده». مجموعه مقالات همایش ملی آسیب‌شناسی و راهکارهای ارتقای سبک زندگی. جهاد دانشگاهی علامه طباطبائی.
۱۴. گیدنز، آنتونی. تجدد و تشخص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید. ترجمه ناصر موفقیان. ۱۳۷۸. تهران: نشر نی.
۱۵. مجدی و همکاران. ۱۳۸۹. «سبک زندگی جوانان شهر مشهد و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی والدین». مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۶. مرادی، سجاد. ۱۳۸۷. تحلیل جامعه‌شناختی الگوهای مصرف. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
۱۷. مرکز آمار ایران. سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰. شهر کرمانشاه.
۱۸. هندری، لئویی. اوقات فراغت و سبک زندگی جوانان. ترجمه مرتضی ملانظر و فرامرز ککولی دزفولی. ۱۳۸۱. تهران: نشر نسل سوم.
۱۹. وبلن، تورشتاین. نظریه طبقه تن‌آسا. ترجمه فرهنگ ارشاد. ۱۳۸۳. تهران: نشر نی.
۲۰. فتحی، سروش و مهدی مختارپور. ۱۳۹۳. «بررسی نقش و تأثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی». مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران ۶(۲).
۲۱. موسوی، یعقوب و طیبه احمدی. ۱۳۹۲. «تأثیر تبلیغات تجاری بر مصرف‌گرایی زنان شهر تهران». فصل‌نامه مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی ۱(۴): ۹۹-۱۲۴.
۲۲. شالچی، وحید و محدثه ضیاچی. ۱۳۹۳. «تفاوت‌های نسلی در سبک زندگی، مطالعه موردی شهروندان منطقه یک تهران». فصل‌نامه توسعه اجتماعی-فرهنگی ۳(۱): ۹۱-۹۶.
۲۳. کوهی، کمال، محمد عباس‌زاده، و علی خواجه بی‌شک. ۱۳۹۳. «بررسی تأثیر رسانه‌های داخلی و خارجی بر میزان پایبندی به سبک زندگی دینی در بین شهروندان ۱۵-۶۵ ساله شهر تبریز». پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی ۳(۱): ۷۹-۹۲.

24. Abel, Thomas, William C. Cockerham, and Steffen Nieman. 2000. «Acritical approach to lifestyle and health». London. New York: Routledge.
25. Andrew K.G Tan and et al. 2011. «Socio demographic and health-lifestyle determinants of obesity risks in Malaysia». Journal of public health, -aph. Sage pub.com

26. Connel, R. W. 1995. Masculinietis: Cambridge press.
27. Dimarco, Nicholas. 2002. «lifestyle, work group structure, compatiability and job satisfaction». The Academy of Management Journal 18 (2): 313-322.
28. Hebdige, D. 1979. Subculture: The Meaning of Style. London: Methuen.
29. Johanson, T. and Migel, F. 1992. «Do the Right Thing; Lifestyle and Identity». in contemporary Youth culture». Malmo: Graphic systems.
30. Leibowitz, Rebecca. 2011. Social class Background, Health Lifestyle and the college experience.
31. Michman, R. D. 1991. Lifestyle Market Segmentation. New York: Prager
32. Savage, M. and Barlow, J. 1992. Culture, consumption and lifestyle. London: Routledge.
33. Simmel, G. 1969. "The Metropolitan and Mental Life". in Richard Sennet (ed). Classic Essays on The Culture of Cities. New York: Meredith Corporation.
34. Thompson, Craig J. 1996. «caring consumers: gender consumption meaning and juggling lifestyle». Journal of concumer research: 22.